СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 107. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота 9. травня 1931. VOL. XXXIX. No. 107. Jersey City, N. J., Saturday, May 9, 1931. THREE CENTS.

ДОМАГАЮТЬСЯ РЕВІЗІЇ РЕПАРАЦІЙ.

ВАШИНГТОН. З боку німецьких і британських представників, котрі зїхалися на наради Конґресу Міжнародньої Торговельної Палати, занято згідне становище в справі конечної потреби ревізії военних довгів і репарацій.

Інші делеґати, крім американських, погоджувалися з таким становищем, приплескуючи британському й німецькому делеґатови.

Бесідники зверталися в сторону Злучених Держав, взиваючи їх заняти лагідніше становище супроти военних довгів. Зате конґресмен Бертранд Снел з Ню Йорку заявив, що де тільки зійдуться „інтернаціоналісти", там зараз роблять з вуйка Сема „офірного козла". І тепер, говорив Снел, мають Злучені Держави ратувати світ від депресії й жертвувати тим, що вони заощадили підчас бурі, або знести високу тарифу, щоб европейські робітники могли знайти працю по фабриках.

ЗНАЙШЛИ ДОВГО ПОШУКУВАНОГО ДОСЛІДНИКА.

ВОТКИНС БЕЙЗ КЕМП (Ґренляндія). — Надійшла радійсна новина, що молодий учений, метеоролог Огустин Куртод, живе. Віднайшов його з партією Воткинса анґлійський летун, капітан Албін Аренберґ.

Куртод є сином богатого британського текстильного фабриканта. Має літ 27. Молодий подорожник вибрався тому рік до Ґренляндії, на чолі наукової експедиції, котра мала знайти відповідне місце для летничої стації, яка потрібна на те, щоб уможливити пряму воздушну комунікацію між Канадою й Анґлією.

Підчас дослідів він пропав і не чути було нічого про нього та його товаришів цілу зиму. Всі були певні, що вони загинули серед вічних снігів, зимна з браку поживи. Але не зважаючи на це, пошукування за ними продовжувалися.

Тепер капітан Аренберґ віднайшов партію Воткинса, яка вибралася разом з Куртодом. І тепер стало відомим, що Куртод згодився добровільно перебути зиму серед вічних снігів сам один, на відлюднім місці, там, де на думку учених є „батьківщина бігунових буревіїв".

10,000 ЛЮДЕЙ ПРИҐЛЯДАЛИСЯ БИТВІ ПОЛІСМЕНІВ З БАНДИТОМ.

НЮ ЙОРК. — Сам поліційний комішенер Мулруні проводив 150 полісменами, котрі облягли дім під ч. 303 Вест 90 улиця, в якім скривався молодий, 20-літний бандит, Френсис Кровлі зі своєю 16-літньою дівчиною, Ґеленою Волш, і своїм товаришем по фаху, бандитом Рудольфом Дюрінґером, убийником Вірджінії Бренен.

За Кровлім, котрий перед кількома днями вбив полісмена Фридерика Гірша, пошукували при помочі цілої хмари детективів, а навіть літаків.

Дві години тревала стрілянина, заки Кровлі піддався, одержавши 4 рани. Його відвезли до шпиталю. Рани не є тяжкі й він вкоротці видужає.

Кровлі задоволений, що його поліція таки не зловила, та що він сам піддався. І здає собі дуже добре справу з того, що його дні життя почислені, та що згине на електричнім кріслі.

ГРОШЕЙ ПОВНО, АЛЕ НЕ В УСІХ.

НЮ ЙОРК. — „Федерел Різерв Бенк оф Ню Йорк" не знає, що робити з великими грошевими резервами і тому знижив для банків редисконт на 1½%. Є це найнижчий процент, якого ще досі не було.

Кажуть, що ця знижка повинна вплинути корисно на піднесення бизнесів.

МУСИТЬ ЗМОДЕРНІЗУВАТИ ЛІТАКИ.

ВАШИНҐТОН. — Фабрика Фокера згодилася перевести перебудову 35 літаків, які департамент торговлі узнав за невідповідні до перевозу подорожних. Всі літаки відійдуть до фабрики і там будуть заосмотрені в ті модерні вимоги, які є потрібні для більшого забезпечення подорожуючих літаками.

ПРОТИСАЛУНОВА ЛІҐА ПРОТИ ҐРІНА.

ВАШИНҐТОН. — Протисалунова Ліґа Америки накинулась на Американську Федерацію Праці й її президента Ґріна за те, що вони хочуть завести піво з 2.75 процентом алькоголю. Ліґа каже, що пиво не принесе ніякої користи фармерам, ні не піднесе торговлі. Як люди зачнуть пити, то буде 10 разів більше безробітних, бо люди будуть менше купувати, а більше видавати на алькоголь. А збіже, каже Ліґа, яке перше вживали бровари, йде тепер у далеко більшім розмірі на годівлю коров, бо люди пють більше молока.

ХЕМІЯ ДОПОМОЖЕ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Артур Літл твердить, що хемія допоможе розвязати теперішню кризу, бо вона знайде нові товари й зредукує кошти продукції.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ ЗА КОРДОНОМ.

В Римі заклалась „Українська Громада", до якої ввійшли всі Українці, що там постійно живуть. Римська „Громада" є соборницького, понадпартійного напрямку, і має на меті з одного боку національне і культурне самоосвідомлення членів Громади, а з другого боку пропаґанду української справи та позискання приятелів серед італійських та інтернаціональних інтелектуальних кол Риму. На голову „Громади" вибрано Евгена Онацького, на секретаря Н. Смаль-Стоцького. Українські інституції й окремі особи, які хотіли би звязатися з „Українською Громадою" в Римі, або вислати для бібліотеки „Громади" свої видання, мають адресувати на імя п. Евг. Онацького (Рим, Корсо д'Італія 6), з припискою „для Громади".

ПОЛІЦІЯ РОЗВЯЗУЄ ЗБОРИ „ПРОСВІТИ".

Дня 10. березня ц. р. скликано звичайні загальні збори філії Т-ва „Просвіти" в Городенці, на які явилося поважне число відпоручників сільських читалень, членів та гостей. Вже на основі своїх повновластей були відпоручники управнені до участи в зборах, а гостям роздали запрошення, так, що все було в порядку. Та інакше до справи поставився місцевий постерунок, який уважав, що збори скликані і відбуваються нелеґально, тому розвязав їх. На думку комісаря поліції треба мати від староства дозвіл на збори, а президія повинна знати назвища всіх (!) учасників, що були за запрошеннями. Є це подія, якої у нас і найстарші люди не памятають. Отже ще один доказ, в якій атмосфері знаходиться наше культурно-освітне життя.

7,000 ІНЖИНІРІВ У ТЮРМАХ.

Париський „Соціялістіческій Вєстнік" повідомляє у дописі з Москви, що з 35,000 інжинірів, яких має тепер СРСР 7,000 сидить у тюрмах. Усі покутують за „шкідництво".

СТРАШНА ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

На японськім острові Кіюсію підчас летунських військових вправ нагло надлетів буревій і розбив 21 літаків та зруйнував 38 будинків летунської станиці. В катастрофі згинуло 4 летунів, а 60 летунів було ранених.

З ТУГИ ЗА МАТЕРИНСТВОМ.

Д-р Рудольф Штарк, багатий співробітник великої фірми Юлія Майнля у Відні, оженився перед 10 роками, але Бог не обдарував його дітьми. Жінка д-ра Штарка дуже бажала мати дитину, все мріяла про те і нарікала, що без дитини її життя нічого не варта. Вона радилась ріжних лікарів, вони потішали її, що все це буде гаразд, але по 10 роках найліпший ґінекольоґ у Відні сказав жінці д-ра Штарка щиро, що вона ніколи не буде матірю. Жінка попала в мелянхолію, все говорила, що не має в житті жадної цілі, а на днях, коли її чоловік виїхав з Відня, ця молода, 32-літня, здавалось би щаслива, бо багата і вродлива жінка, отруїлась світляним ґазом. Чоловік застав дома трупа жінки і лист такого змісту: „Вибач! Я не могла жити без дитини".

МЕКСИКАНЦІ ЗАІНТЕРЕСОВАНІ УКРАЇНСЬКИМ МИСТЕЦТВОМ.

Телеґрама, вислана мексиканським ґенералом і бувшим консулем Маріяном В. Монтеро нашому балєтмайстрови В. Авраменкові сейчас по виступі в Метрополітен Опері з висловами признання за виведеннє українського балєту, була неначе вістуном глибшого заінтересовання Мексиканців українським мистецтвом. Зараз в суботу, дня 2-го травня запросив ґенерал Монтеро п. Авраменка на ювилейний баль Центрального Мексиканського Брацтва в готелі Пенсилвенія в Ню Йорку і там представив його найвизначнішим мексиканським представникам, як: ґенеральному консулеви стейту Ню Йорк, Ерикови Д. Руїз, нюйорському консулеви Якимови Терразас, віцеконсулеви Емануельови Круз, і предсідникови Центрального Мексиканського Брацтва, Й. Мендезови. Вони просили п. Авраменка, щоби він критично придивився мексиканському танкови і сказав свою опінію. Для належного виведення мексиканських танків запрошено сина ґенерала Монтеро і пару маленьких танцюристів, які попісалися справді гарно. Мексиканські представники запустилися опісля в розмову з п. Авраменком і виявили, що вони хочуть також показати свої культурні цінности перед Американцями і на тім полі працює богато ґенерал Монтеро. Завважавши одначе, що Українці мають великі осяги за собою, мексиканські патріоти запропонували п. Авраменкови плян співпраці. Се мало би статися в такий спосіб, що в часі українських виступів були би виведені також деякі точки мексиканські. Коли такі спільні виступи покались би удачними, то се промостило би дорогу українському балєтови до виступу в самому Мексику, де імя Українців записане дуже добре від часу поїздки Національного Хору Кошиця. Балєтмайстер Авраменко взяв сю пропозицію під розвагу і наборзі створено тимчасовий комітет для взаїмного порозуміння. Наразі п. Авраменко взявся за пізнаннє мексиканського танку і приготовляє спільну пробну лекцію Українців та Мексиканців.

ЯК ТАМ БУЛО В ЧИСТИЛОВІ?

Польська преса подає, що в Чистилові, в Тернопільщині, арештовано Степана Ґрабаса, Василя Кисіля і Михайла Замкова за те, що вони разом з іншими хлопцями вбили дрючками Андрія Юркова, відомого з того, що він на спілку з членами „Стшельца" викрив комуністичну ячейку в тому селі й видав її поліції. На місце випадку виїхала окрема лікарсько-судова комісія. Арештовані начебто призналиь до вини.

НЕОБЕРЕЖНІСТЬ.

Між Мостиськами і Судовою Вишнею випав з поїзду пасажир Андрій Маклан і смертельно потовкся. Нещастя скоїлось так: Коли потяг зірвав Макланові капелюх, Маклан, бажаючи цей капелюх зловити, натиснув рукою на клямку дверей, двері відчинились, а нещасний пасажир скотився зі сходів. Поїзд затримали і побитого Маклана відвезли до лічниці.

ПОЛЬСЬКИЙ ЛЕТУН ЗГИНУВ У КИТАЮ.

Бюро Райтера повідомляє, що польський летун Черковський, який з Лондону почав лет довкола світа, впав з літака біля Банґкоку. Пораненого відвезли до Банґкоку.

СТРАШНА ПРИГОДА В ПРЯШОВІ.

Господареви Іванкови взяла вода човен. Іванко з братом Михайлом виїхав на позиченому човні шукати свого. Непогода унеможливила їм плавання по річці до того, що не могли вже вони дістатися й до берега. Вони кликали людей на поміч, але ніхто не чув їх. Під вечер знесилені брати впали на дно човна і тільки другого дня запримітили їх на річці і довезли на беріг. Іванко цілком замерз у воді, що набралася до човна. Мусіли вирубувати його з леду. Руки, ноги і горло були цілком замерзлі. Його привезли до лічниці в Михаловцях, де він скоро помер. Брат Михайло вийшов з тої страшної пригоди, порівнюючи, щасливо: він відморозив лише пальці на правій руці.

ПРО ОДИН НАПАД НА ЛИСТОНОША.

Минулого року грошевий листар у Сосновці, Фелікс Кафка, здефравдував 20,000 золотих і переказ на таку саму суму, а переслуханий на поліції зізнав, що на нього напали на вулиці невідомі бандити й ограбили в нього згадану суму грошей та переказ. Але суд не повірив у вигаданих бандитів і засудив Кафку на півтора року вязниці за крадіж. Листар відсидів своє і тепер, вийшовши на волю, заявив поліції, що хоч він відпокутував свою вину слушно, то всеж справа з крадіжю виглядала трохи інакше, як це здавалося суддям, бо він украв ті гроші й переказ за підмовою свого начальника почти й вищих урядовців, з якими він поділився грішми, а вони старались зате затерти сліди злочину. Влада розпочала слідство проти персоналу почтового уряду в Сосновці.

ЖЕРТВИ ПРАЦІ.

В Дорожеві, самбірського повіту, млинар Василь Грицай підчас праці впав під млинські колеса і згинув на місці. Жертву праці й необережности вже похоронили. — В Чорткові в каменоломі скеля присипала двох робітників, Івана Бойчука та Осипа Тарковського.

УКРАЇНІКА.

Загребський щоденник „Грватска Стража" ч. 75 з дня 2. квітня помістив переклад оповідання Богдана Лепкого п. з. „Болеснік" („Недужий", що в оригіналі має заголовок „Дідусь").

ЖИВИЙ СМОЛОСКИП НА ЗАБАВІ.

В селі Устроне у Виленщині на забаві, коли гості вже були добре підпиті, прийшло між парубками до бійки. Підчас бійки Антін Трецяк кинув в Івана Мірона нафтою. Нафта з розбитої лямпи облила цього парубка, який зараз цілий станув у полумю. Заки вогонь погасили, парубок цілий попарився і тепер бореться в лічниці зі смертю.

БЕНЕШ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД ЧЕСЬКИХ НІМЦІВ ДЕРЖАВНОЇ ЛЬОЯЛЬНОСТИ.

МАЮТЬ ЗАЯВИТИСЯ ПРОТИ АВСТРІЙСЬКО-НІМЕЦЬКОЇ ЗЛУКИ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Міністер справ закордонних, Бенеш, виголосив у сенатській комісії по закордонним справам більшу промову. Він говорив у справі митного порозуміння між Австрією та Німеччиною, а також про прагнення тих двох держав до повного злиття в одну державу. Бенеш доказував, що він зовсім не має нічого з тим, що спроба навязазати торговельні розмови між Німцями й Румунами не вдалася. Як відомо, німецька торговельна делеґація, що їхала до Румунії, після трохденного перебування в Чернівцях вернулася назад до Німеччини, бо румунський міністер торгу й промисловости не бажав її приїзду до Букарешту.

Взагалі Бенеш протестував проти того, що деякі Німці в Чехословаччині завжди стараються обвинувачувати його в інтриґах проти Австрії та Німеччини. Навпаки, Бенеш старався доказати, що він навіть свого часу пособляв Австрії. Нарешті Бенеш домагався від Німців, котрі в Чехословаччині складають 27% усього населення, ясного й недвозначного свого відношення до питання німецько-австрійської злуки. Він говорив, що Німці, чехословацькі громадяни, повинні дати докази, що вони на 100% є чехословацькими державниками, не зважаючи на ніякі міжнародні комбінації та впливи.

МОСКВА ТІШИТЬ УКРАЇНЦІВ ТЕАТРАЛЬНИМИ ПРОЄКТАМИ.

Московські комуністи здирають десяту шкіру з українського робітника й селянина, але тішать будовою театру для змосковщеного міста.

МОСКВА (СССР). — В Харкові відбувся конкурс проектів на збудовання там великого театрального будинку. Будинок мав би містити 4,000 глядачів, а сцена 5,000 артистів. На такій великій сцені виводилисяб продукції масової пролетарської театральної штуки.

В конкурсі брали участь чужинецькі, московські та українські архітекти. Першу нагороду розділено між американських, німецьких та українських проєктодавців. Кожен з одержавших першу нагороду має дістати по 8,000 рублів. Американці й Німці одержать цю нагороду в золоті, а Українці в радянських паперових грошах.

Учасниками жюрі були переважно московські інжиніри та архітекти на чолі з архітектом Щусевим, котрий збудував памятник на могилі Леніна.

ВЕЛИКІ ПОЖЕЖІ В ЯПОНІЇ.

ТОКІО (Японія).—В цілій країні вже від довшого часу панує суха й горяча погода, що дало багато горючого матеріялу пожежам, які вибухли в кількох місцях. За один лише день пожежі забрали 20 згорівших людей, а кількасот є попарені вогнем та ушкоджені.

За той самий день шкоди матеріяльні від пожеж виносять 2,500,000 долярів. Наприклад, літнище Яманака, що вважалося одним з найліпших у Японії, за кілька годин вигоріло так, що й сліду з нього не лишилося. Деревляні хатки горіли так швидко, що пожежна сторожа не могла встигнути приступити до гашення вогню.

В однім випадку трохи не згоріло 100 шкільних дітей, які мали шкільну екскурсію. Багато дітей тяжко попарених та покалічених. Почалися також лісові пожежі. Коли далі буде тревати така горяча й бездощева погода, то в країні може прийти до страшніших огневих катастроф.

1,000 ПОЛІЦАЇВ ОХОРОНЯЮТЬ БРІЯНА.

ПАРИЖ (Франція). — Передтим, як міністер справ закордонних Бріян мав їхати до парляменту, щоб виголосити там промову про свою закордонну політику, а особливо заявити своє становище в справі зближення Німеччини з Австрією, міністерство одержало листа з попередженням, що Бріяна хочуть убити. Поліція не вдавалася в те, чи цей лист має які підстави, а почала пильно охороняти Бріяна. 1,000 поліцаїв стали на охорону парляменту, будинку міністерства справ закордонних і вулиць, що ведуть з міністерства до парляменту.

Проти Бріяна провадять шалену аґітацію французькі монархісти. Їх аґітація й ненависть збільшились особливо після того, як почали говорити про можливість вибору Бріяна президентом републики. Монархісти озлоблені на Бріяна за його лагідну політику супроти Німеччини. Виголошена ним промова в парляменті стрінулася з легкою критикою правих і крайно лівих депутатів, але більшість парляменту її одобрила.

ЧАПЛІН ВІДМОВИВСЯ ВИСТУПАТИ ПЕРЕД КОРОЛЕМ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Чарлі Чаплінови було запропоновано виступити у водевілю разом з найліпшими артистами перед королем і королевою Анґлії. Чаплін відмовився, заявивши, що на сцені перед глядачами він виглядатиме зле. Тепер годі сподіватися, що Чаплін одержить королівську нагороду, яку хотіли йому дати за його фільми.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса. "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

На сторінках нашого часопису читачі мали нагоду запізнатись із змістом двох Пастирських Листів. Один з них, виданий еп. Хомишином, є суто політичного змісту, а другий, виданий Митрополитом Шептицьким, торкається справ обрядових.

„Свобода" не є газетою, присвяченою справам віри чи обряду. І коли ми згадуємо про ті справи, то робимо це тільки тоді, коли вони є звязані з нашим національно-політичним життям, з нашими змаганнями до культурного, економічного, політичного й державного відродження нашого народу. І саме з того боку зацікавлені ми не тільки політичним Листом еп. Хомишина та його льояльністю супроти Польщі, але й Листом Митрополита Шептицького, бо й порушені ним обрядові справи, хоч як це видається на перший погляд дивним, мають не тільки обрядове, але й загальне значіння.

І те загально-національне значіння цього Листа підчеркнула згідно й старокраєва українська преса, уважаючи цей Лист виступом в обороні традиційних звичаїв, принятих в українській греко-католицькій церкві, які дехто взявся ревно усувати, а на їх місце заводити нові, взяті з римо-католицьких польських костелів.

Та про це доведеться ще говорити, а тепер звернемо увагу на порушене в Листі Митрополита назначення Апостольського Візитатора для всіх парохій східного обряду в границях Польщі, з виїмком галицької церковної провінції.

Ходить тут про такі наші землі під Польщею, як Холмщина, Волинь, Підляше й Полісся. Як відомо, Польща відтяла їх від Галицької України не тільки політичним, але й церковним кордоном. Польські епископи переконали Рим, що доперва римський, себто в тім випадку польський костел, доведе до навернення православних мешканців тих земель до католицької церкви. Завдяки цьому ми були свідками, як на протязі довгих літ польонізовано Волинь та інші наші землі при помочі східнославянського обряду. Всю ту релігійну й немилецільну пропаганду ведено при допомозі Люблинської місії, яка підготовляла спеціяльних для тої цілі місіонарів, котрі навіть пробували проповідувати народньою мовою. Та виявилося, що ті зусилля польського епископату й польського уряду не дали на ділі ніяких поважних результатів навіть на темній Волині.

І ось тому номінація українського монаха, Кир Николая Чарнецького, Апостольським Візитатором для тих земель, є схрахованням польонізаторських і унифікаційних змагань пропагаторів східно-славянських обрядів. А це вже є не тільки релігійною, але й політичною подією.

КАРТИНИ З „ОРГАНІЧНОЇ РОБОТИ" В РІДНІМ КРАЮ.

(Оригінальний допис з Галичини до „Свободи").

(1)

„Витримали ми панщину, то витримаємо і конституцію".

(Народня приповідка з 60-тих років мин. століття).

А тепер можемо сказати ще в додатку: „то також і пацифікацію витримаємо".

Тай справді: дуже слабе поняття мали про нашу витревалість і завзяття наші „вороженьки", коли думали собі, що, скатувавши кількасот чи кілька тисяч людей (з них біля десять на смерть) та знищивши майно їм і цілому рядови читалень та кооператив — знищать і нашу відпорність на такі дикі удари судьби, виконані їх руками; знищать або бодай значно ослаблять нашу енергію, наше бажання і гін до широкого національного життя і всебічного розвою.

Ні! так зле з нами не сталось, а хотя декуди хвилево запанувало пригноблення, то вже незадовго уступило воно страшному обуренню, озлобленню та бажанню пімсти.

Люди однак наші розважні і на непевне пускатися не люблять. Наші провідні мужі (а жінки також) постаралися передовсім о це, щоби **культурний світ** довідався правду про „пацифікацію" тай щоби **наші кати** зістали перед лицем його грунтовно **скомпромітовані** і здемасковані.

Що наші американські земляки надзвичайно успішно до цього причинилися — це є їх величезною заслугою, котрої їм **Рідний Край ніколи не забуде!**

А щодо українського загалу в нашій спацифікованій сторононьці — то він сказав собі:

„Нічого! Ми всьо то собі добре закарбуєм у нашій памяти — а покищо — мусимо взятись до тим завзятішої роботи органічної, до ширення просвіти, до скріплення кооперативного руху, до боротьби з алкоголем та з нікотиною".

І справді, в краю бачимо многонадійний підйом духа, а вісти про це, як в Америці наші сестри і браття демонструють проти наших ворогів та ведуть українську пропаганду — ті вісти ділають на нас незвичайно підбадьорюючо.

І тому наша **„органічна робота"** іде складно і охочо, а хотя все ще маємо немало до роботи з байдужністю анальфабетів — то однакож власне **почуття небезпеки**, яка грозить нашому істнованню — сягає чимраз глибше в непоирушний ще народний грунт, з котрого — нераз несподівано — виростають прекрасні квіти національного відродження та солідарности.

Праця в краю іде в трох напрямках: просвітнім, кооперативнім, і політичнім. Я позволю собі представити в отцім дописі дещо з органічної праці в **Коломийщині.**

Робота просвітна концентрується тут у філії „Просвіти" на чолі котрої стояв доси молодий адвокат **д-р Новодворський**. За провід у філії велася давнійше завзята боротьба поміж радикалами й ундистами.

І так минулого року загальні збори цеї філії під проводом енергічного д-ра Кузьмича — тревали майже шість годин серед незвичайного взаємного розярення.

Цеї осени, з уваги на загальну небезпеку, викликану пацифікацією, прийшло, як знаємо, до **виборчого бльоку**, отже і партійні противенства значно зменшились. Хотя отже і на недавних загальних зборах філії мали радикали перевагу — то однак зголосились на допущення ундистів до виділу, щоби в цей спосіб дати і їм можливість практичної роботи. А та робота залежить передовсім від доброї волі. Біда лиш, що більшість інтелігентних ундистів це урядовці, або жінки урядовців і тому свобода їх рухів дуже обмежена.

Відноситься це зосібна до учителів, як народних так і гімназійних, з котрими польська влада виробляє, що сама захоче. А всьо то називається: **„для добра школи"**, бо ті власне слова стоять в дотичнім шкільнім законі. — Учителів народних перекидується десь в корінну Польщу або на Поморе, а учителів середних шкіл попросту пенсіонується. При тім панове зі шкільної кураторії так обчислюють, щоби пустити нелюбого їм учителя бодай пару місяців перед речинцем, від котрого йому належалася би більша пенсія. Бодай яких **60** золотих місячно обірвати такому бідакови — то вже їм лекше. „На цо ма то видаваць на гайдамацке газети!" Отце для них найважніший аргумент.

Молодших учителів проганяють навіть цілком без пенсії, як це лучилось проф. **Петрови Франкови**, синови славного Івана. А дуже роботяща це людина! І сам пише драматичні твори, і переробляє повісти свого покійного батька на сцену, як ось напр.: **„Захара Беркута"**. Крім цього учив він молодь спортових забав і іздив по селах з викладами. А коли і таке траплялося, що вуйки вправді привезли його до села, але на поворот фіри не дали (таке **перед** війною було цілком неможливе!), то він спокійненько 20 і більше кільометрів ішов додому, не нарікаючи.

Усунений з посади, проф. Петро Франко виїхав до Львова. Другий того роду просвітний діяч, це проф. **Йосиф Чайківський**, передчасно спенсіонований, хотя вже старший чоловік. Його й вибрано тепер **головою філії**, а доси працював він у ній яко виділовий.

Його звіт про стан філії був дуже поучаючий і інтересний. Читалень мали вони **93**, з чого **7** влада зависила.

Членів фізичних, що належали до матірного товариства отже і до філії самої було 554, що очевидно на такий великий повіт як коломийський (разом зі знесеним печеніжинським) є дуже мало, але треба взяти на увагу величезну нужду селян в теперішних часах.

Кожда читальня старається мати свій власний дім. Ті старання про збудовання своєї власної домівки забирають членам читальні, так сказати— цілу енергію, і як довго розпочата будівля не є докінчена — читальня не проявляє звичайно майже ніякої просвітної діяльности.

І в цьому є певного роду рація, бо читальня в найнятій або в добровільно відступленій селянській хаті — не може абсолютно розвиватися так, як треба.

Головним браком чи манкаментом наших читалень зперед 30 чи 40 літ — це був звичайно той брак власної домівки, відповідної на більші збори людей.

Не іде вже о загальні річні збори, але власне о звичайні, недільні сходини, в котрих однак бере участь 20, 30 і більше селян.

Навіть найняти такої хати не легко, бож як і є в якого селянина в даним селі більша світлиця, то поперше — буде це богатий газда, котрому звичайно пахне хрунівство, а хочби і ні, то така світлиця тримається у нього звичайно яко парадна, гостинна, а як там ввалиться кількадесять вуйків і зачнуть добровільно платити **„димовий подадок" на польську пацифікацію**, а притім відповідно і спльовують (що до курення обовязково належить) — то можна собі представити, як така світлиця по двох-трох годинах виглядае!

Тим менше можна числити на це, щоби хтось добровільно відступав свою мешкальну комнату на читальню. Бож у всякому разі — інакше виглядала справа, коли в читальни (нпр. перед 40 роками) знаходилося 4 до 10 люда, а інакше тепер, коли їх сходиться по кількадесять (хотя повинно би сходитися в неділі і свята по кількасот).

Наші читальники держаться отже цеї розумної засади, котру висказала одна народна пісня про нову, щойно подружену пару. У тій пісні каже молода про будучу їх домівку:

„Будуй хочби з лободи,
До чужої не веди!"

І тому вся їх енергія є передовсім звернена на вибудовання власного читальняного дому, а інша робота — як на приклад уладження власної бібліотеки — позістає звичайно в завішенню. Коли отже крайни з даного села, живучі в Америці, довідаються, що в тім селі будують люди читальню — то повинні всіми силами поспішити їм на поміч, а тим причиняться взагалі незвичайно до приспішення просвітної роботи у своїй грмаді.

Лише — Боже борони — най не викручуються небезпекою „пацифікації". Коли вона була, то **цілих будинків** не поруйнувала, бо **наші „найсердечнейсі"** ще до тої перфекції не дійшли, щоби наші будинки просто палити. А як і дійдуть (бо і це у них можливе) — то Господь з ними! Ми лиш гарненько відфотографуємо згарища і відкличемося до цілого культурного світа, а тоді вибудуємо правдиві камениці, а „друзів наших" погрузимо в ще більше болото, як те, в котре вони себе послідною „пацифікацією" в очах культурних народів світа погрузили.

Кого Бог покарати хоче, тому розум ідбирає. Бачимо це найліпше на тім, що недавно діялось, а почасти ще й досі діється в нашій Богом спасаемій Галичині.

Навперед більше! — як кажуть наші люди, — а пожадані наслідки певно не за горою, за високою.

Але вертаймо до загальних зборів коломийської філії.

Отже щоби її діяльність відповідно схарактеризувати, досить є зазначити, що її канцелярія, ведена інж. Богданом **Велигорським,** полагодила 1,**187** письм, а **1,450** вийшло крім того з канцелярії.

Матеріяльно стоїть філія недобре, **хотя має** свою хату, з котрої **має** 1,040 золотих доходу. Досить, що секретар (власне Б. Велигорський) хотя має діставити лише по 120 золотих місячної винагороди (біля **$13**) — уже три місяці її не дістає, хотя як бачимо, праці має дуже багато. З чогож отже жиє з молодою жінкою? Родичі жінки помагають!

Це най лиш послужить ілюстрацією, серед яких тяжких обставин приходиться у нас працювати і боротись.

РІЧНИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Отсим подається до загального відома членів Стрілецької Громади, що **Річний Зїзд** відбудеться в Ню Йорку дня 30. **травня 1931 р.** в салі Українського Народного Дому при 217-219 Іст 6-та вулиця, від год. 11. рано до 5 пополудні.

Після нарад відбудеться **Стрілецький Вечір**, влаштований заходом Стрілецького Гуртка ч. 2, в Лексінгтон Готелю, при 48 і Лексінгтон Евеню.

Право участи в нарадах Зїзду має кождий член Стрілецької Громади. З огляду на теперішне важке положення нашого народу та цілу низку життєвих питань, на які Громада повинна дати відповідь, взиваємо всіх членів явитися по змозі як найчисленніше.

Річний Зїзд є днем відновлення нашого військового побратимства, днем спомину про минуле, днем праці над будучим. Щоби дати змогу членам Стрілецького Гуртка ч. 2 підготовити Зїзд як найкраще, взиваємо всіх учасників Зїзду, щоби повідомили про свій приїзд секретаря Гуртка на адресу:

Mr. J. Hawrylko,
109 St. Marks Pl.,
New York City.

По всі інформації відносно Зїзду звертатися на подану адресу або прямо до Громади на адресу:

The Ukrainian Legion,
Box 578,
Philadelphia, Pa.

Зі стрілецьким привітом:
Управа Стрілецької Громади.

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

Рік минув в осені 1930 р., як я повернувся з прогульки по Европі. Я відвідав Англію, Францію, Німеччину, Чехословаччину, Австрію, Швайцарію, Польщу тай Радянську Україну.

Подорожуючи по ріжних краях Европи, я мав на цілі передусім познайомитися з поступом лікарської науки й практики в головних европейських центрах, а притім придивитися зблизька також культурному, політичному та національному життю европейських народів по війні. Я мав нагоду порівнати тамошні відносини з американськими та оцінювати ступінь новочасного розвою европейських обставин з тутешними — американськими.

Памятаючи на слова Тараса Шевченка:

„Учітеся, брати мої,
Думайте, читайте,
І чужого научайтесь
Й свого не цурайтесь" —

забажав я пізнати також Україну. Я запалав цікавістю на власні очі приглянутися життю наших земляків над Дніпром, стрінутися й запізнатися з тамошніми людьми, з науковими працівниками, пізнати розвій їхньої культури, їх поступ на ріжних ділянках суспільного розвою. Особливо тягнуло мене на Україну бажання познайомитись з професіональними научними методами української лікарської та санітарної служби, бо — як відомо — всі медичні школи, інститути, лічниці, санітарні стації та вся лікарська професія стоять під безпосереднім зарядом радянського уряду. Отож цікаво мені було порівняти методи тамошнього медичного научання та медичної служби й практики з методами европейськими та американськими. В кінці, начитавшися багато, як в Америці так і в Европі, про большевицький „рай", цікаво було мені наочно побачити та особисто провірити правдивість або неправдивість упереджених, часом навіть дуже з собою суперечних вістей, про суспільне життя на Радянщині.

По повороті з прогульки до Европи, я все носився з думкою описати мої спостереження та переживання. Але — на жаль — зайшли причини, які не дозволили мені вчаснише викінчити це діло. Інтензивна лікарська практика, як міського лікаря, забрала та ще й досі забирає мені стільки часу, що годі мені було скорше написати спомини про мій побут на Україні в 1929 р.

Всеж таки думаю, що отсі мої спомини, хоч дещо спізнені, нічого не тратять щодо їхньої ваги та актуальности. Бож від того часу мало що, або таки й ніщо не змінилося на Україні. Отож, щоби таки поділитися з шановними читачами та з ширшою українською громадою на еміграції моїми спостереженнями та переживаннями на Радянській Україні, а також щоб відповісти просьбам моїх приятелів і знайомих, я рішився дещо тепер про мою подорож написати.

Підготовка до подорожі на Україну.

Щоби дістатися на Україну, треба було передусім виставрати радянську консулярну візу до пашпорту. Але як цього добитися?

Перебуваючи у Берліні між 16. і 20. квітня 1929 р. та відвідуючи там наших інтелегентів і визначних патріотів та політиків, я навідався також до бувшого президента ЗУНР, п. д-ра Евгена Петрушевича. Вже тоді шукав я у нього поради, як одержати візу від радянського консуляту на Україну. Чував я, що п. д-р Е. Петрушевич має звязки з урядовими кругами Радянської України та сподівався якраз від нього повчитися цілої тої процедури. Він порадив мені, щоб я, коли буду у Львові, відвідав його знайомого, п. Н..., який дасть мені всякі потрібні інформації і поради.

На 23. квітня я вже був у Львові й довідався, що радянський консул, Лапчинський, якраз тоді виїхав зі Львова на деякий час. Люди радили мені зачекати, доки він не поверне.

Якийсь тиждень чи два пізніше я знову пішов до радянського консуляту. Будинок консуляту, дуже гарний, положений при вулиці Набеляка ч. 27. В середині прекрасно урядженний. Консулярні урядовці, тай сам консул Лапчинський, що є у Львові, був представником цілого СССР., а не тільки самої Радянської України, приняли мене дуже чемно. З консулем розмовляв я довший час. Розмова велась українською мовою. Частуючи мене папиросками російського виробу, він розпитував про Америку. Видно, дуже цікавився американським життям.

Консулярні урядовці дали мені три однакові, друковані формулярі, щоб я їх виповнив як просьбу о візу до пашпорту. Формулярі заключали в собі ріжні питання щодо особи, просячої о візу: як називається, відкіля походить, чим займається, який вік у нього, які держави вона є громадянином, які легітимації чи який пашпорт має з собою, в який цілі бажає їхати до СССР і т. п. До тої просьби треба було долучити три особисті фотографії та передати її консулярному урядови. Крім цього зажадали від мене, щоб я осібно зладив на письмі цілий життєпис (куррікулюм віте) та передав їм разом з просьбою о візу. Консулярні урядовці найбільше побоювались того, щоб я, подорожуючи по Україні, не написав щось неприхильного про тамошні обставини в чужій пресі. Та я заявив їм, що коли візи не дадуть, то я й про це напишу, що іменно не хотіли пустити на Україну.

Всеж таки, пошучи мою біографію, виминав я якінебудь натяки про мій можливий минулий звязок з політикою або з такими організаціями чи товариствами, які моглиб кинути на мене підозріння, що я симпатизував або симпатизую з „контрреволюційними" ідеями. — Мене про це заздалегідь остережено й тому я в моїм життєписі та проханню о візу зазначував лише, що цікавлять мене тільки медичні, наукові цілі, а ніякі політичні чи партійні.

Виповнивши приписані формуляри та написавши свій життєпис, я передав те все до протоколу консулярного уряду. Урядовці просьбу й життєпис, приняли. Поводились, — як сказано — дуже чемно зі мною та випитували про Америку. Ми розмовляли українською мовою. Просили мене чекати на відповідь приблизно три тижні. Казали, що відповідь має прийти з Харкова та що по неї я особисто маю зголоситися до консуляту.

Одначе відповідь не прийшла скорше як через 4 до 5 тижнів; а коли я телефонічно в межичасі довідувався, що сталося, що відповіди ще нема, відповідь вправдувались, що відповідь з Харкова ще не прийшла.

Не маючи змоги так довго дочекатися вирішення моєї просьби о візу тай втративши надію на прихильну відповідь, я виїхав до Відня. Звідси я ще раз спробував щастя та написав листа до консуляту у Львові, запитуючи, як мається справа з моєю просьбою. На мого листа я одержав почтову картку відповідь ось якого змісту:

„31. 7. 1929 р. Д-р А. Кібзей. — Консульство СРСР у Львові повідомляє, що Вам дозволено в'їзд до СРСР, про що було оповіщено телеграмою на Вашу адресу — Відень, Готель Континенталь, ще 14. 7. 1929 р. Віза коштуватиме 11 дол., крім того з Вас належиться 30 золотих на почтові витрати. — Секретар Консульства: Підпис".

Внизу картки надруковано по-російськи: „При обращении ссылайтесь на вышеуказанный №".

Одержавши те повідомлення, я зараз повернусвя до Львова. Був я там вже 9. серпня 1929 і негайно зголосився до радянського консуляту. Тут дали мені на американський пашпорт радянську візу, яка дослівно така:

„ТУРИСТСКАЯ"

„Виза на временное пребывание. Явлен в Консульстве Союза С.С.Р. в г. Львове пред'явителем сего гр. Кибзей Амврозий Теодозий следующим в предсл. С.С.С.Р. з № 142-172304.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Мексиканське-український вечір.

Як уже читачі „Свободи" знають, після виступу танцюристів В. Авраменка в Метрополітен Опері нюйорські Мексиканці дуже зацікавилися українськими танками. Мексиканський консуль навіть прислав на вечерю в честь В. Авраменка, що відбулася по виступі в Опері, спеціяльну гратуляційну телеграму. Минулої суботи В. Авраменко був запрошений на мексиканський обід у готелю Пенсилвенія, де ті Мексиканці, що вже бачили виступи українського народного балету, представили своїм землякам балетмайстра В. Авраменка.

Тепер нюйорські Мексиканці рішили урядити спільний українсько-мексиканський концерт. Для цього вони старалися більше ознайомитися з українськими танками та співами. З метою підготовки програми такого великого концерту, з ініціятиви визначного мексиканського діяча в Ню Йорку генерала Маріяна В. Монтери, була влаштована в школі танків В. Авраменка, вечером 5 травня, спільна мексикансько-українська вечірка. Того вечора в той день припадало мексиканське національне свято в память перемоги їх війська під командою генерала Ігнація Сарагоси в 1862 році над французьким військом Наполеона III-го, то Мексиканці зробили свій святочний концерт. Не зважаючи на те, що до цього концерту вони готувалися лише два дні, він удався знаменито. Галя школи В. Авраменка була так переповнена людьми, що тяжко було в ній дихати. Більшість була Мексиканців і лише не багато Українців, бо про це не було спеціяльних оголошень для Українців. Миксиканці зложили свою програму з музики, танців, співів, деклямацій й промови про день 5 травня 1862 року та значіння його для Мексики. Промову виголосив син генерала Монтери. Концерт був уряджений заходами Centro Fraternal Mexicano de Nueva York. На чолі цієї організації стоїть визначний мексиканський діяч в Америці, Jose Mendez M.

Як мексиканські виступи своєю красою, ритмом і жвавістю захопили українських глядачів, так само й українські танки захопили Мексиканців. Прекрасна мексиканська національна музика на цимбалах, а потім гра на срипці, чельо й піяні та співи жіночого трія й сольові точки чарували присутних. Мексиканські та українські танки йшли в переміші і здавалося, що кождий танок був продовженням, або доповненням попереднього. Дуже багато чулося спільного в музиці, танках і співах між Українським та мексиканським. Якось дивно здавалося, що два народи, хоч розділені такими кольосальними просторами, виявляють однаково шляхетне розуміння краси. Однаково в піснях і танцях та музиці їх відчувається то велика бадьорість і запал, то якась глибока туга за прекрасним і рідним, то бадьора надія й безмежний оптимізм.

Два ріжні народи майже з протилежної сторони земської кулі виступали разом, а міжтим вони глибоко розуміли один одного, однаково реагували на красу, яку зображав у своїх виступах кождий з цих віддаликів свого великого народу. Не було жадної дисгармонії, не було контрастів у виступах Мексиканців та Українців: здавалося, що виступали два дуже близькі один одному народи, що переживали спільне горе й спільні радощі.

Мене найбільше вразив виступ мексиканського піона (селянина) на сцені, який прийшов до священика. Цей селянин був у такому саме білому убранню з широкими штанами й ширококрилим брилем, в якому ходять у нас десь на Полтавщині, чи дейде на Україні. Крім того всі рухи й інтонація голосу цього піона відбивали в нім українського селянина.

Трудно сказати в малій замітці, хто з виконавців виявився найліпше. Перше вражіння таке сильне, що годі спокійно розсудити, але треба піднести, що танцюрист мексиканських народних танків, котрий два рази виступав зі своєю партнеркою, мабуть чи не один з найліпших танцюристів серед Мексиканців у Ню Йорку. Перед нами були аматори, народні виконавці, як зі сторони Мексиканців так і зі сторони Українців. Чи не найбільша в цьому вага й значіння, що два народи починають знайомитися між собою, не прикрашуючи себе ріжними шатами сценічности та артистичної професійности, що часто веде до викривлення дійсно художнього народного мистецтва.

Годиться ще підкреслити, що мексиканські й українські танки не лише прекрасно ритмічні й шляхотні, але дійсно не мають найменшого того вульгаризму, який ми неодмінно стрічаємо в танцях „високо цивілізованих" народів, а часом і в танцях „українських" та „мексиканських", коли вони виводяться на сцені ріжних кінотеатрів й т. п., де в догоду „високо цивілізованим" глядачам прекрасні танки опіднюються ріжними соромницькими, непристойним рухами, або такими кроками, що хіба лише божевільний так може танцювати серед свого народу.

Розпочалася велика робота культурного зближення Українців і Миксиканців. Побажаємо, щоб вона закінчилася повним успіхом. Побажаємо, щоб діло, яке започаткувало Centro Fraternal Mexicano de Nueva York та генерал Маріяно В. Монтера і школа українського танку В. Авраменка, разом зі своїм балетмайстром, увінчалося новим успіхом і привело до стислішого розуміння мексиканського та українського народу. Приятелі завжди й при всіх обставинах потрібні як для окремих осіб, так і для народів.

Гість.

СКРЕНТОН, ПА.

Концерт в память І. Франка.

Місяць травень є місяцем, присвяченим памяти нашого каменяра, Івана Франка. Чим далі віддалюємося від його смерти, тим більше вчимося його шанувати і цінити. Але ще й тепер такі одиниці, котрі хочуть нас віддалити від великого слова нашого генія. От еп. Хомишин запротестував недавно прилюдно проти цього, що названо гімназію в Дрогобичі іменем Івана Франка.

Наша українська громада, згуртована при церкві св. Михаїла, рішила дати вислів своїм почуванням супроти нашого генія і тому влаштовує дня 10. травня б. р., в годині 7-мій вечером концерт, присвячений памяти Франка.

В концерті возьмуть участь визначні бесідники, церковний хор, діточі хори Рідної Школи, а крім того будуть музичні пописи і деклямації.

Скрентонець.

Н. С. ПІТСБУРҐ, ПА.

Народне Віче.

Старанням місцевого Українського Народного Комітету, який істнує в нашій громаді від 1930 р., а головою якого є місцевий парох о. В. Козоріз, відбулось в неділю, дня 26-го квітня ц. р., в церковній галі на Доер улиці народне віче, на котре запрошено краєвого делеґата Омеляна Грибівського.

З огляду на те, що голова комітету змушений був виїхати до другої місцевости, комітет покликав до переведення віча д. Івана Корбецького.

Гром. Корбецький відкрив віче і покликав гром. Теодора Сенька, як секретара комітету. Потім председатель привитав Достойного Гостя, сотника Грибівського, щиро промовою і попросив його на першого бесідника.

Гром. Грибівський, передавши зібраним щирий привіт з нашого рідного краю, а зокрема від боєвиків, передав у своїй палкій бесіді зібраним стан теперішної нашої політики. Між іншими сказав, що лише той нарід може мати запевнену волю і свободу, котрий власними силами її собі здобуде, а наш нарід вже багато поніс жертв і проляв багато крови за волю, долю і свободу Неньки України!

Бесідник пояснив зібраним подрібно завдання революційної організації, яка рішена повести з ворогами боротьбу аж до цілковитої побіди! При кінці візвав присутних до матеріяльної помочи в відбудові власної держави. По скінченню промови нагороджено бесідника довгими, гучними оплесками.

Председатель подякував п. Грибівському за його наскрізь патріотичну промову, загріваючу до любови рідного краю та безмежного бажання здобуття волі України!

Відтак попросив на другого бесідника п. інж. Вол. Малієвича. Отсей щирий український патріот заявив, що радо приходить на віча і всілякі народні збори на Н. С. Пітсбурґ, бо тут є громада, хоч не велика числом, але велика духом і патріотизмом. Помимо збалкапізованої церковної боротьби в Пітсбурґщині нортсайдська громада, не кидаючи грек. кат. віри, стоїть на чолі у всякій народній роботі. Це одно доказує, що Українці можуть стояти вірно при своїй церкві, а рівночасно щиро працювати для загального добра українського народу. Інж. Малієвич взивав громадян на Норт Сайд і на дальше на тім полі працювати та з цілих сил своїми жертвами підпирати визвольну боротьбу.

Бесідника нагороджено гучними оплесками.

Опісля переведено збірку на визвольну боротьбу.

Жертви зложили: по $2: інж. Малієвич, М. Сарахман, (мол.); по $1: В. Станко (мол.), І. Мідянка, І. Корбецький, І. Цвік, Ст. Дзюбаб, п-ні Малієвич, М. Тимочко, Каролина Вишатицька, О. Білик, О. Бриндзя, П. Марцінковський, Я. Біда, А. Потічний, Т. Сенько, В. Оборишко; по 50 ц.: Петро Добрянський (мол.), О. Гнідець, Й. Опалка, В. Стадничк, П. Попадин, М. Лейбик; по 25 ц.: В. Василько.

Дрібними датками $2.75. — Разом $25.

З уваги на безробіття більшої збірки годі було сподіватись. Тимбільше, що з Норт Сайд на визвольну боротьбу вже передтим вислано $91.50.

Крім цього треба би згадати, що У. Н. К. з Н. С. Пітсбурґ, Па., дотепер вислав слідуючі жертви: на дім інвалідів $100; інвалідам $130; Рідна Школа $75; на лічницю $25; Просвіта $10; тепер на віча $25;— всього $456.50.

Вище наведені суми жертв ясно доказують правдивість слів, висказаних у промові інж. Малієвича.

Після збірки председатель дав нагоду зібраним ставити питання до гром. Грибівського.

Було кілька запитів до питань, на які бесідник дав цілком вдоволяючої відповіди.

При кінці председатель попрощав Делегата, бажаючи йому сил і здоровля, щоб видержати до часу, коли зможемо почувати себе членами державної Української Нації.

Одушевлені присутні закінчили віче нашим українським гимном: „Ще не вмерла Україна".

Т. Сенько, секретар.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

Звіт гол. рекордового секретаря, Івана Каштанюка.

(Продовження).

(11)

З нагоди сього мого річного звіту хай мені буде вільно з того місця подякувати за співпрацю всім тим діловодчикам, що на минулорічних виборах перепали, а разом висказати надію, що вони не відмовляться вернутись, коли при слідуючій нагоді до того будуть покликані, знаючи, що їх співпраця тут завжди була як слід оцінена і пожадана. Щодо нововибраних, то тих слід просити о витревалість. Хай вони не зражуються початковими трудношами або невдачами і не забувають, що їх труд не йде на марно. Від сього залежить не лише добро місцевих членів, котрі може нераз не вміють цього як слід доцінити або свою вдячність виказати, але загальне добро організації, а з тим усього загалу членів, котрі за посередництвом своєї головної управи і найменший успіх з вдячністю приймають і до історії організації втягають.

Це є правдою, що за таке співробітництво повинна бути й матеріяльна нагорода, однак у нас, як і в інших того рода організаціях, покищо такої нагороди нема. Нам приходиться працювати в умовинах обосторонно принятих і з того приводу не повинно бути між нами ніяких претенсій. Головно не треба забувати, що організація не є властистю горсток головних урядників, але всіх членів, тай тому, без огляду на те, що одні працюють за матеріяльне винагородження, а другі без того, між одними й другими з того приводу не може бути ріжниці щодо встановлених і статутом означених форм прав і обовязків.

Нам, працюючим у головний канцелярії, приходиться часто здибатися з поглядом, що, мовляв, Союз то така інституція, в якій є дуже богато грошей, бо аж півтретя міліона, з 30 тисячами членів, а тільки горстка „паців" бере з неї гроші за свою роботу, а решта то тільки мусять платити або ще й робити задармо. Бо щоби щось із Союза дістати, то треба вмерти або, в найліпшім разі, стати калікою чи невиліченно хорим. Союзом „наживаються" тільки ті, що працюють в головній канцелярії.

Ті нарікаючі одиниці забувають, що ціла наша організація збудована була на такій системі, щоби членськими вкладками тільки такі видатки оплачувати. Основателі й не мріяли про те, щоб організація могла колись оплачувати кождий для неї вложений труд, а задоволялися тим, що будуть працювати по місцях-відділах „безкорисно", а тільки тих оплачувати, що стало зумовлені працювати в одній головній канцелярії. Тільки розумний господарці й ощадности головної канцелярії можна завдячувати, що тут час від часу зявляться заощаджені фонди, з якими деколи можна поділитися з членами і відділовими діловодчиками - урядниками. Одні час від часу користають з ріжних опустів або з непредвиджених статутом запомог і в міру того, як стає фондів, а з другими ділимося в формі організаційних нагород. Безперечно, що це дуже мало, але й не може бути сумніву, що це все, на що під тим оглядом організація стати. Вже від 1925 р. головна управа, а саме при введенню нових родів обезпечення, подбала за поліпшення ситуації і під тим оглядом. Вкладки в нових родах вистарчають не лиш на більші користи для членів, але й на більші нагороди для діловодчиків. Колись певно дійде до того, що всякий труд в організації буде пропорціональною нагородженний теж матеріяльно. Однак це буде вповні залежати від загалу членів як властників організації і законодавців, а не від горстки членів головної управи, котрі, також покищо, мають сталі платні, однак ті платні не є в ніякій пропорції до того, що вони для організації роблять.

(Дальше буде).

З МАНДРІВКИ ПО ЕСПАНІЇ.

Еспанія — країна великих противенств. У кастилійській високорівні літом страшна спека, зимою часто гострий мороз. Близько біля себе пустинні степи та найпишніші простори землі з найгарнішими овочами. Найвища будівельна техніка старинних римлян, чудна будівельна культура Маврів, готійські святині та звичайніські хатини, навіть у скельних печерах. Міста, що хочуть наслідувати Америку, і нужденні оселі, віддалені на сотки кільометрів від залізниці, такі, як і колись давно бували.

Ще нині молотять в Еспанії збіже так, що кидають снопи на толоку під голим небом і по ньому вганяють коні й воли. Потім вимолочене так збіже чистять із полови так, що лопатою пересипають до вітру. В цілій Еспанії розсилають вино у звірячих шкірах.

В південній Еспанії є нужденна оселя: хатини порозкидані по горі. На мапі не найдете тієї оселі. Називається вона Мочаґар, та мешканці ще й нині чваняться, що ця оселя то: Іляве и ампаро дель реіно де Ґранада (Ключ і охорона королівства Ґранади). А тимчасом королівству Ґранаді прийшов кінець рівночасно з прогнанням Маврів з Еспанії, тому пятьсот літ.

У тій місцевости все ще маврійське націховання. Хати понайбільше без вікон, щоби охоронитися перед спекою та москітами. Кріввлі плоскі. Жінки ще й нині на магомеданський спосіб заслонюють лице серпанком, хоч християнство всюди в Еспанії введено з упадком правління Маврів. Один чужинець оповідає, як то він надармо благав жінок, щоби далися йому відфотографувати. Вкінці згодилася одна молода дівчина, щоби він її відфотографував. Аж тут прибігла її мати та накинулася на дівчину за те, що відважилася на таку „безсоромність", як фотографуватися. Отже в Еспанії, християнській країні, царить іще східний сором, щоби не показувати свого лиця.

Колиж вкінці таки пощастило фотографові відфотографувати іншу дівчину і він на прощання хотів подати їй руку, вона сховала обі руки за плечі, відступила взад перелякана та сказала: „У нас нема такого звичаю, щоби дівчина якомунебудь мущині могла подати руку, поки не вийшла замуж".

У житті еспанських жінок до нині лишилося багато могамеданського. Закратовані вікна в південній Еспанії, це останок із маврійських часів. За такими закратованими вікнами сидять дівчата наче в клітці та слухають любовних слів своїх любків. Щоби наречені могли пійти на прохід без третьої особи, це годі й подумати. Лише в більших містах останніми літами настала під тим оглядом трохи більша свобода. Навіть у столиці Еспанії, Мадриді, ще до війни було в звичаю, що молоді дівчата, а навіть молоде подружжа з образованих кругів, не могли вийти на вулицю без своєї „Оса" („ведмедиці"), себто поводаторки.

Тай і боротьба биків то спадщина давніх часів. Із часів лицарства. На сходах університету в Саламанці в камені є вирізблений лицар на коні, що замахнувся списою на бика. Належало до доброго тону, щоби шляхотська дитина вивчилася не лише турніру, а й боротьби з биками. Колись давно на арені виступали князі, а навіть королі. Навіть король Карло V, в день уродин свого сина, на арені, в присутности численного народу, вбив бика. З тих лицарських забав повстала пізніше фахова боротьба з биками. Кожне більше місто має свою арену для боротьби з биками. Та і менші місцевости не хочуть лишитися позаду, а що не можуть позволити собі на збудування великої, круглої арени, то бодай раз у рік, у Ферія, себто свято ярмарку, перемінюють міський майдан в арену.

Така Ферія для малих місцевостей неабияка радість! Звідусіль зїздяться селяни на конях і на ослах. І мають боротьбу биків!

У таке свято вже раннім ранком усі на ногах. Нетерпляче чекають появи биків. Курява, що знімається над дорогою, доказує, що вже гонять биків. Попереду чвалає на коні їздець зі списою, за ним чорні бики, окружені спокійними волами, так щоби бики не вирвалися. На кінці походу ще один їздець зі списою. Такий то похід перевалюється вузькими вулицями міста на майдан. Із усіх вікон визирають люди.

Чути крики: Льос торос! льос торос!" (бики! бики!) і биків замикають. Боротьба відбудється щойно пополудні.

Як колись у Римі вистарчало для простолюдина „панем ет цірцензес" (хліба і забави), так воно є нині також в Еспанії. Тому Еспанець любить дармувати. Коли в літі має трохи тіни, зимою трохи сонця, до того помідор (томейто), трохи вина — то він зовсім вдоволений і не тужить за іншим щастям.

В Еспанії подибаєте ще й „Діоґенів", які вдоволені своїм життям, коби їм лише не заслонити сонця. Перед залізничим двірцем хлопчина спить собі вполудне. Іде чужинець і хотів би, щоби хтось йому поніс клунок. Збудив спаюха, щоби поміг йому. Та він сягнув у кишеню, витягнув кілька мідяників і каже, витягаючись ліниво до сонця: „Я чищенням черевиків заробив уже нині 30 чентімос (около 5 центів). Більше мені не треба!" І поклався й далі хропить собі. Тай славний еспанський маляр Мурільо увіковічнив на своїх образах таких хлопчиськів.

А так, як той хлопець, так думає багато його земляків. Запопадливість, пильність, щастя це релятивне поняття. І саме найбідніші люди в Еспанії чуються найщасливішими; вони все веселі. Та і найбідніший почувається як „кабалеро" (лицар) і хоче, щоби з ними так поводилися. Він патріярх, що служить лиш Богові й собі самому. Еспанці аристократичний нарід із демократичними поняттями. Сумно буде в Еспанії, коли колись цьому культурному народові техніка відбере його всі прикмети і принесе сумнівне щастя новітнього машинового життя. Легко вдалося перемінити еспанську монархію в республику, одначе не так легко вдасться змінити спосіб думання і почувань народу, який думками і ношею зрісся ще з давно минулими століттями.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(14)

Цілий тиждень Тарзан досліджував джунглі на свому острові й роздумував про свої дальші пляни. В його мандруванню по джунглях завжди були з ним, або недалеко нього нові приятелі. Тарзан роздумував над тим, як добратися до материка (суші). Він певний був, що Роков поплив від острова на свойому кораблі до материка. Але що далі сталося, то Тарзан не міг собі точно уявити.

—o—

Іноді йому здавалося, що Роков дійсно передав його сина канібалям. Він собі уявляв, як підростаючий його син буде ходити зі штучно розширеними й побільшеними губами, з кільцем, протягнутим крізь ніздря його носа й з помальованим в страшний спосіб обличчам. В такі часи роздумувань розпука брала його й він все настирливіше хотів скорше вибратися з острова, щоб шукати свого сина.

—o—

Ідучи джунглями в роздумуванню одного разу, він спинився перед поваленим великим деревом, під яким корчилася біла пантера. Тарзан зпочатку хотів забити її й уже націлився зі свого лука, але побачив, що пантера не скалічена, а лише затиснена між деревом так, що не може вилізти зпід нього. Жаль прокинувся у нього до звірини й він рішив вирятувати пантеру.

—o—

Не думаючи проте, що вона може негайно кинутися на нього, він напружив усі свої сили підніс дерево догори. Пантера звільнилася. Замісць того, щоб кинутися на Тарзана, вона почалася лизатися до нього, ніби дякуючи за вратування її від вагибелі. Тарзан обережно приласкував її. Йому здавалося, що він знайшов собі ще одного приятеля в джунглях.

—o—